

EGRESSY ZOLTÁN

lila csík, fehér csík

EURÓPA
KÖNYVKIADÓ
BUDAPEST, 2015

A Pesti Evangélikus Egyház Deák téri Egyházközössége nem vesz tudomást nagyapám 1989-ben bekövetkezett haláláról, postai küldeményeken keresztül rendületlenül tájékoztatják őt az aktuális eseményekről, immár másfél évtizede, szakadatlanul, többször elhatároztam, hogy értesítést küldök nekik, szólok, köszönet mindéért, nagyon kedvesek, de sajnos ő már nem él, aztán valahogy sosincs szívem, hiába tartom kezemben a telefont, megvan a szám, beüthetném, mégse teszem, olyan, mintha azzal veszíteném el végleg, sőt én ölném meg, így meg mintha lenne még, százöt éves, a napokban adventi levél érkezett a nevére.

Ismeretes, általában milyen szép sikerrel gyógyít az idő, az embert egy ideig bánat kínozza, ha meglátja például egy borítékon a nevet, amely a postaládán már nem szerepel, később aztán inkább valami mosolygós, finom édességérzet önti el, ez esetben az élés az igazi igazság, az enyém legalábbis, én abban nőtem fel, hogy ő van, ez a megingathatatlan alaphelyzet, innen kezdődhet a tárgyalás róla. Néha halált hoz az élet, tudom, mégis hálás

szívvel köszönöm a Deák térieknek a felülbírálat, nem fogok telefonálni nekik, minek zavarjam össze őket.

Apró fekete imakönyv fekszik előttem, 1932-es kiadás, megjelentetője azonos a küldemények feladójával, itt még Pesti Evangélikus Magyar Egyház megjelöléssel szerepel, de a Deák teret is feltüntetik a pontos betájlás kedvéért, akkor még negyedik kerület, ma ötödik, a negyedik most Újpest. Valamivel több mint röpke nyolcvan év telt el a könyvecske és az adventi levél ki nyomtatása között, az imakönyv a nagyapámé lehetett, esetleg a nagyanyámé, vagy közös, nemrég került elő egy doboz mélyéről, nem láttam gyerekkoromban, az sincs előttem, hogy templomba mennek, még csak az se, hogy imádkoznak, látványosan semmiképpen nem tettek, vagy anélkül élték le felnőtt életüket, vagy titokban fohászkodtak, közben csinálták a dolgukat, volt elég, huszadik század, tették, amit kellett, lehetett, többek között felnevelték apámat, beteg bátyját, a nagybátyámat, utolsónak Atit.

Majdnem minden létező helyzetre és eshetőségre felkészültek az alkotók, ezért mindenféle imádság olvasható a kis könyvben, *esküvő előtt, templomból kimenet, a jószág lelkéért, vasárnap este, újjászületésért, ellenségeinkért, önmegtágadásért, beteg gyermekért*, utóbbi fejezetet biztos nézegették eleget, éppen a megjelenés évében született meg a nagybátyám, *vesd mérlegre zsenge voltát, emberi gyarlóságait és mikor bűnét megbánva, kegyelemért imádkozik hozzád s gyógyulást kér tőled, hallgasd meg őt s adj*

neki szabadulást, a nagyapám nevét viselte, születésekor történt a baleset, pedig országos hírvé orvos segédkezett, helyrehozhatatlanul rontott el valamit, többször hallottam a történetet, szülőcsatorna szerepelt benne, meg a kihúzás pillanata, a legnagyobb doktorokkal is előfordul ilyesmi, hibaszázalék, a nagybátyámnak nem volt bűne, nem lehetett, nem volt mit megbánnia.

Kiskorában azt mondta az öccsének, *te majd tanulsz, ha nagy leszel, én nem tudok, az én fejem rossz hozzá, én dolgozom*, így is történt, hajnalok hajnalán indult munkába, idősödő felnőttként is, végig a szüleivel élt a lakásban, amelyben most én, hogy is költözhetett volna el, a sokat emlegetett ablakból nézett utána a nagyapám kora reggelenként, felkelt hozzá, előbb, mint a nap, a nagybátyám egyébként kiválóan sakkozott, még versenyt is nyert a munkahelyén, szerette mindenki, csak jószág volt benne, pihenésképpen az ágyában ötvenévesen is spirálfüzetbe írogatta reszkető kézzel, nagy gonddal, figyelemmel a betűcskéit, mint egy kisgyerek, mert úgy tudta, többnyire ugyanazokat a betűket, főleg e-ket és l-eket egy teljes lapra; tőle nem messze, a szoba sarkában alacsony, barna szekrényben laktak Ati focis spirálfüzetei.

Anyám és a nagybátyám nagyon szerették egymást, holott nem voltak vérrokonok, a tiszta szívük találhatott egymásra, most látom csak, az imakönyv végébe bele rajzolta ügyetlen betűivel, remegő vonalakkal a nevét, nem anyámról beszélek, neki katolikus imakönyve volt, de ez annyira mindegy, le sem kellene írnom, a nagy-

bátyám neve alatt ott van apám szignója is, szintén gyerekirás, csak sokkal rendezettebb a másiknál, a negyvenes években autogramozhattak bele a könyvbe, fölötte a nagyapámé, ő szép, díszes kezdőbetűt kanyarított a neve elejére, tizenhat voltam, amikor nagybátyám szabadulást kapott, kórházban érte a halál.

Anyám látogatta őt a legvégén, egy ideje sejthető volt, hogy nem jön többet haza, nagyapám és nagyanyám elsőszülött gyerekét temette el, utóbbi nem volt ott a szertartáson, azt mondta, nem bírja az ilyesmit, azt hiszem, aznap a feje is fájts kicsit; nem gondolom arányos büntetésnek, hogy később apámat is elvesztette, két gyerekét egy anya, más kérdés, hogy arra a temetésre sem jött el, talán szédült, biztos komolyabb front lehetett.

Nem tudom így utólag, nem színtiszta menekülés-e nekem akkoriban a foci, az Újpest, Törőcsik, egy virulens, ünnepélyes, boldogságos másik élet, ugyanakkor ha annyira fontos ez az önkéntes szecesszió, papírforma szerint minimum színésznek kellene készülnöm, már csak a hagyományok miatt is, nagyanyám és apám is kacérkodott a gondolattal, bennem fel nem merül, mindenesetre komoly befogadást érzek ennek a másik világnak, a focinak, az Újpestnek, Törőcsiknek a részéről, érthető talán, miért lenne elképzelhetetlen egy Fradiba igazolás árulása, de hát nem menekülés-e minden azóta is, van, hogy az ember az igeneket nem tudja jól, inkább csak azt, mit nem akar, szerencsés személyiségjegy ez bizonyos döntéshelyzetekben. Szavazásokkor például

mindig van legkisebb rossz, a magyar ember úgysem választ, hanem talál, megy a legkisebb ellenállás felé, szerelmi ügyekben sem haszontalan a nem tudásának a képessége, az igeneket több bizonytalanság előzi meg, kivéve, ha nálunk hatalmasabb erő terít le, nem csak szerelmi téren egyébként, Törőcsik is az, nekem legalábbis, leterítő erő, azt kellene megfogalmaznom, mitől, de ez a legnehezebb, mert nincs benne racionalitás, mindazonáltal mégiscsak ezzel foglalkozom, megkísérlek szavakat találni megfoghatatlanságokra.

Mennyivel egyszerűbb feladat jutott neki, választott pályájának a játék a lényege, a kreatív problémamegoldás, az örömszerzés, miközben a sportág természetéből adódóan mások ebben gátolják, falakat emelnek elé, ezeket kell levernie, átugrálnia vagy megkerülnie, küzdelem, harc, ehhez viszont nem passzol az alkata, az örökös felrúgások olyanok lehetnek, mintha írás közben folyamatosan a kezemre basznának, meddig bírnám vajon, kinek hol húzódnak a határai, vagy ami fontosabb, milyen súlyú keresztet képes cipelni, szelíd, halk nagyapámnak beteg gyerek és furcsa feleség jutott, Atinak korai árvaság, anyámnak a család összes terhe, különös, kiszámíthatatlan anyóssal súlyosbítva, hol vagyok én tőlük a magam kis bajaival, egyébként meg éppen a keresztet kell megköszönni leginkább, *Uram, aki mondottad: az én igám édes és az én terhem könnyű.*

Átláthatatlan dolgokkal foglalkozunk mindketten, ez közös vonás bennem és a kilencesben játszóban,

egyikünk se fát vág vagy dobozokat hajtogat, azok tiszta ügyek, megfoghatók, mérhetők, mi hangulatokkal dolgozunk, én szavakkal, ő labdával, ott mondjuk van gól, de a játékának speciel nem az a lényege, ő csapatban van egyedül, én teljesen, nagy egyezéseken belül jelentősek tehát a különbözőségek, vannak vonzások és vannak taszítások, nem erőltetném ennél jobban a párhuzamokat, ráadásul időben sem vagyunk egymás mellett, nem beszélve az egyensúlytalanságról: én gyerekként élvezem, amit csinál, ő nem, amit én, kivételt a cikk képez, bár az meg róla szól, az egyetlen, amely tetszik neki, ha igaz, amit a koppenhágai igazmondó mond.

Akárhogy forgatom, több a különbség az azonosságánál, a legfontosabbak egyike, hogy kiskorom óta lelkiismeretesnek gondolom magam, ő viszont lázadó, nem súlyosan, de az, bohém Beatles, mindenki Beatles akar lenni, csak nem tud vagy nem mer, közben meg az is jó, amikor kiderül, milyen normálisak ők, hülyülnek csak, mert feldolgozhatatlan a helyzetük, meg mert a zsenik mindig játszanak, Ronaldinho ritkán viczorog, és van lelkük, hogyne lenne lelkük, az egész csak úgy érdekes.

Valami hasonlót akarok belelátni a kedvencembe én is, olyasmit, hogy nagyon is lelkiismeretes, csak megtesz mindent, hogy ez ki ne derüljön, valójában azonban tékozló fiú, azokat mindig jobban szeretik a simán jóknál, amolyan mégis-srác, muszáj-Herkules, herculeség nélkül, amikor néha becsúszik egy-egy meccsen, elalélok

a gyönyörűségtől, hát hajt ő is, akarja, láthatja mindenki, örül ő is a góljainknak, viszont hagyják ezzel békén, érzelmet ne lássanak rajta, szégyelli, ne hatódgassanak meg folyton azon, amit csinál, értem ezt, ismerem az érzést, önkéntelen védekezés, olyasmi, mint hogy a mellemre ne feküdjön senki, legalábbis a szív oldalára.

Azt kérdezi a lány, aki szarvasagancspáfrányt hoz a lakásomba, mert magamtól úgyse vennék növényt, milyen volt a lányom szalagavatója, morgok valamit, hogy jó, szép, igen, táncoltam vele, persze, az istennek nem mondanám, hogy büszke vagyok, mint egy állat, meg a fiamra is, örökölt probléma lehet, az apám felől jön, miközben az ő szeme sokkal gyakrabban lett könnyes semmiségektől, mint anyámé, olyankor krákogott, én meg igyekeztem diszkréten nem észrevenni, mi történt, a szüleim kedvenc közös dala a *Te szeress legalább volt, csodálatos önleleplezés, kinek is kell egy tüskés, bolondos figura, ki a szívét letagadja, s nincs bájos mosolya.*

Nem az én időszakom, ez még a hatvanas évek, talán ezért nem tudom, ki lehetett az a Mikes Éva, ilyen nevű előadóról nem hallottam, márpedig ő énekli a dalt, van Mary Zsuzsi-s verzió is, ő a *szeress* szót hangsúlyozza a refrénben, szerintem súlyos félreértés, létezik ezen kívül egy Koncz Zsuzsá-s feldolgozás, ő mindkét értelmezést beleénekli, kinek melyik tetszik, válasszon, párhuzamosokból áll az élet, érzésekben mindenképpen, sőt csak azok vannak, párhuzamosok, össze nem érések, egymás mellett haladás.

A másik nagyapámat nem ismertem, meghalt, mielőtt megszülettem, a másik nagyanyámat igen, édes, drága, apró asszonyka, amikor neki is jut hely az autóban a telemekre menet, minden út során megcsodálja a már gyerekkorunknak is rémesen hangzó „Elfekvő” melletti szépséges tulipánfákat, egy másik útszakaszon rendszeresen, automatikusan felkiált, *itt vannak a fáim*, időskorára a lánya is növényérzékeny lesz, ez a nagymamám csendes, mélyről szeret, a kert viszont, ahová járunk vasárnaponként, csupa durvaság, összeeszkábált pingpongasztallal, tömzsi, vad fákkal, lengőkuglival, kemény és veszélyes.

Ha megy velem a hinta, hátul a barack-, elöl az almafát tudom rugdosni, ott találkozom először igazi elhülyüléssel is, a szomszéd Józsi bácsi egyszer csak pironkál, váratlanul felgyújtja a meggyfánkat, következő héten a pingpongasztal helyén is csak annak maradványait találjuk, a biciklik sincsenek sehol, nem szólunk, Rózi néni, a feleség lesütött szemmel pironkodik, házi készítésű süteménnyel kínál minket, tudvalevő azonban, hogy azokat jó eséllyel teleszarja a konyhai ketrecéből rendszeresen kiengedett papagáj, de rosszat kinek akarnak ők, senkinek, ők se, hát még az engem szorosan körülvevők, milyen óvott az én gyerekkorom összességében, az imakönyv felkészíthetne az életre, de nem olvasom, csak most, *a rosszakarát több bajt okoz e földön, mint az idők mostohasága, a betegségek keserűsége és a gondok terhe együttesen. Azért kérlek, Uram, a szíveket formáld át, hogy ne akarjanak rosszat; a lelkeket teremtsd újjá,*

hogy ne járjanak a gonosz indulatok nyomában, a rossz megfoghatatlan, érthetetlen, távoli dolog ekkor még, és halál sincs a közelemben, talán éppen Józsi bácsi lesz majd az első, akinek a temetéséről hallok, utolsó kívánsága az, hogy ne Rákoskeresztúrra vigyék, közel a reptér, hangosak a gépek, nyugodtan szeretne pihenni a sírban, mennyit röhögünk ezen anyámmal, a könnye is kicsordul, valami zavart azért érzek közben benne is, magamban is.